

**Методичні вказівки
до написання творчих робіт з дисципліни
«Історія української культури»
для студентів усіх спеціальностей**

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

**Методичні вказівки
до написання творчих робіт
з дисципліни «Історія української культури»
для студентів усіх спеціальностей**

Вінниця
ВНТУ
2019

Рекомендовано до друку Методичною радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол № 6 від 21.02.2019 р.)

Рецензенти:

О. В. Гречановська, кандидат педагогічних наук, доцент

А. Б. Пономаренко, кандидат історичних наук, доцент

Методичні вказівки до написання творчих робіт з дисципліни «Історія української культури» для студентів усіх спеціальностей / Уклад.: О.В.Зінько, Т. І. Сідлецька. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 48 с.

У методичних вказівках наведено основні рекомендації до написання творчих робіт з дисципліни «Історія української культури» з використанням експозицій культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ. Є приклади творчих робіт студентів ВНТУ, присвячених мистецтву подільських художників.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
Розділ I МИСТЕЦТВО ПОДІЛЛЯ.....	5
ДОВІДКИ ПРО АВТОРІВ	7
Приклади студентських творчих робіт.....	14
Розділ II ТВОРЧИСТЬ Ф. З. КОНОВАЛЮКА.....	27
Приклади творчих робіт студентів ВНТУ «Українська душа Ф. З. Коновалюка».....	28
Список рекомендованої літератури	47

ВСТУП

Національна культура в усьому її багатстві та багатогранності завжди була незмінним засобом виховання, фундаментом духовного розвитку особистості, адже у культурі зосереджені ті гуманістичні цінності, які ніколи не старіють.

Сьогодні потрібно не тільки зберігати, але й передати нащадкам усі ті найкращі надбання національної культури, що були виплекані протягом століть українським народом. Молоді необхідно знати свій родовід, історичні та культурні традиції народу, а також і культуру рідного краю.

Оскільки окремі спецкурси з краєзнавчої тематики не передбачені навчальними планами технічних вишів, доцільно висвітлювати проблеми подільської культури в курсі «Історія української культури», пропонувати студентам для самостійного опанування: написання рефератів з регіональної проблематики, проведення науково-дослідної роботи, а також виконання творчих робіт. Навчальними лабораторіями для цього є зали Культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ.

Сучасна музейна педагогіка обґрунтовує необхідність упровадження в освітній процес у музейному просторі індивідуально-орієнтованих методик, які спрямовані на активізацію інтелектуальних, творчих здібностей особистості, що забезпечують безперервність музейної освіти, формування музейної потреби та музейної культури.

Для написання творчих робіт при вивченні дисципліни «Історія української культури» використовуються зали Культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ, який був створений у 1990 р. при кафедрі історії та теорії культури в межах проекту «Гуманізація технічної освіти». До центру входять музеї: «Сучасне подільське мистецтво», «Українська народна ікона та декоративно-ужиткове мистецтво», меморіальний музей Ф. З. Коновалука, зала скульптури, а також експозиційна зала.

Розділ I МИСТЕЦТВО ПОДІЛЛЯ

Створений у ВНТУ в 1990 р. музей сучасного подільського мистецтва сьогодні має дві зали – реалістичного напрямку та авангардного, де представлені роботи самодіяльних і професійних художників, а також майстрів декоративно-ужиткового мистецтва Вінниччини.

В реалістичному живописі переважають роботи професійних митців серед яких: народні художники України А. Сорока та М. Чорний, заслужені художники України О. Сидоров, М. Чулко, І. Синєпольський, художники М. Бондар, О. Назаренко, А. Павлюк, М. Мігрін, В. Гончаренко, Л. Сорочинська, В. Грицина та інші. Колекція художніх творів складається з живопису, графіки, народної ікони (картини-ікони), скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва. Серед живописних творів – пейзажі, портрети, натюрморти, тематичні картини.

Графіка представлена акварельними пейзажами та портретами Н. Багнюк, О. Янголя, О. Назаренка. Іконопис презентують роботи О. Ковальчука «Святий Микола», Л. Ковтуна «Вибір», А. Тиводара «Ікона Божої Матері». Експозиція скульптури представлена творами заслуженого художника України В. Овраха «Несу свій хрест» та П. Левицького «Оплакування Хреста».

Пласт декоративно-ужиткового мистецтва представлений авторськими стилями: батик – Л. Соболю, Н. Ємець, Л. Гринюк; різьба по дереву – Д. Лукиянчик, В. Слободянюк, П. Пипа; кераміка – М. Дідківський, Л. Філінська, Р. Чмерук; художнє скло – Л. Гринюк; гобелен – О. Кізімова, О. Довбошук, О. Ковальчук; вишивка – Г. Данилюк, Т. Медяна; шкіра, каміння – А. Тиводар; витинанки, тополиний пух – Д. Власійчук; флористика – О. Городинська; петриківський розпис – О. Богомол.

У залі авангарду розміщені живописні картини таких художників, як: заслужений художник України В. Шпаківський, О. Рожков, А. Шевченко; заслужений діяч мистецтв України Ф. Панчук, О. Довбошук, М. Бабій; графіка О. Непорожнього, заслуженого діяча мистецтв О. Шиніна, О. Янголя, О. Довбошука, Ю. Кізімова. В роботах показано експресивність, трансформацію форм, динаміку, знаково-символічне зображення, відсутність натуралізму, стриманість чи, навпаки, спалах колірної палітри.

У залах подільського мистецтва в межах практичних занять студенти знайомляться з особливостями подільського живопису, залучаються до екскурсійної роботи, до підготовки художніх виставок, до організації творчих зустрічей з митцями Поділля, вчать розуміти мову мистецтва, мають можливість збагатити власний духовний простір культурним змістом, експонують свої роботи в межах виставки студентської творчості.

У залі скульптури студенти отримують уявлення про скульптуру як просторово-образотворче мистецтво, що відображає і збагачує світ через

створення пластичних образів, демонструючи пластику та можливості різних матеріалів (мармур, граніт, різні камені, дерево, глина, шамот, бронза та ін.). В експозиції представлені роботи скульпторів П. Левицького, І. Довженко, А. Павлюка, В. Смаровоза, А. Непорожнього, О. Кривого, Д. Кудлаєнка, Я. Куленка.

Вивчаючи тему «Матеріальна та духовна спадщина українців», розглядають особливості мистецької спадщини Подільського регіону. Можна також використати в рамках музейного практикуму залу «Українська народна ікона та декоративно-ужиткове мистецтво», де представлена українська та подільська народні ікони й експонати декоративно-ужиткового мистецтва: жіночі та чоловічі сорочки, рушники, писанки, бубнівська кераміка (миски, глечики).

Значна частина експозиції зали подарована культурно-мистецькому і просвітницькому центру ВНТУ у 2003 р. Володимиром Козюком, який у 2007 р. отримав звання «Заслужений художник України» і є також фотохудожником, колекціонером, меценатом та збирачем старожитностей Подільського краю. Його етнографічні вподобання знайшли відображення у живописному доробку, де однією з провідних сюжетних ліній є пейзаж зі старою хатою («Хата під стріхою»), промовисто-мовчазним свідком минулих часів. Художник народився в селі Чеснівка на Вінниччині, одна із його робіт «Хата діда Олекси» присвячена його батьківщині – подільському селу, де пройшло дитинство. Саме хата як архітектурна константа формувала той цілісний мистецький комплекс, важливим елементом якого була ікона.

У залі експонуються подаровані В. Козюком 14 ікон (XVIII-XIX ст.), серед яких: «Мученики Флор і Лавро», «Преображення», «Богородиця з дитям», «Спас нерукотворний» та інші.

При вивченні дисципліни «Історія української культури» студентам пропонується виконати творчу роботу на тему «Мистецтво Поділля». При написанні творчої роботи студентам необхідно обрати картину, яка привернула увагу, познайомитися з життям та творчістю художника, який її написав.

Завдання

1. Вибрати картину, яка сподобалась найбільше, пояснити чому саме її вибрали, спробувати пояснити задум художника.
2. Дослідити життя та творчість художника.
3. Підібрати поезії до вибраної картини, або написати власні.

ДОВІДКИ ПРО АВТОРІВ

Бабій Михайло Васильович. Народився у 1948 р. в м. Вінниця. У 1968 р. закінчив Одеське художнє училище ім. М. Б. Грекова. У 1975 р. закінчив Київський державний художній інститут (нині Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), факультет живопису, (майстерня народного художника України В. В. Шаталіна). Учасник обласних, всеукраїнських і міжнародних художніх виставок. Із 1989 р. – член Національної спілки художників України; з 2012 р. – заслужений художник України.

М. Бабій працює у техніках станкового та монументального живопису і графіки. Творче кредо художника: «якісний та яскравий синтез станкового і монументального художнього бачення». Це стосується не тільки фіксації проявів зовнішнього світу, але й втілення внутрішнього емоційного стану самого митця. М. Бабій – художник багатьох граней. Він опановує будь-які жанри образотворчого мистецтва (тематична картина, портрет, пейзаж, натюрморт, абстрактне мистецтво), зберігаючи при цьому власний неповторний стиль.

У музеях культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ зберігаються роботи художника «Бар «Марсель» в Одесі. (Після зустрічі)» (2002 р.), «Ввечері» (1996 р.).

Гринюк Леонтій Назарович. Народився у 1950 р. у с. Матейків на Вінниччині. Закінчив у 1973 р. Одеське художнє училище ім. М. Б. Грекова, у 1982 р. - Львівський державний інститут декоративного та прикладного мистецтва. Із 1985 р. - член Національної спілки художників України. Із 1999 р. - заслужений діяч мистецтв України. Працює в галузі художнього скла, вітражу, живопису. В одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходяться картини художника «Каяття» (1991 р.), «Неофіти» (1990 р.), «Розмова» (1992 р.).

Довбощук Олег Карпович. Живописець, графік, художник-оформлювач Народився у 1942 р. у с. Брицьке Липовецького району Вінницької області. Член Національної спілки художників України. Навчався у Московському народному університеті на відділенні живопису. Саме життя дає художнику матеріал для фантазії і для художньої філософії. Йому притаманна романтичність сприйняття дійсності, оригінальність композиції. У музеях культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ зберігаються роботи «Передчуття» (1991 р.), диптих «Червона химера» (1991 р.), «Захід сонця» (1990 р.), «Осінній морок» (1991 р.), «Різдвяні вогні» (1990 р.), гобелен «Барви осені», графіка: «Занурений у мовчання», «Ностальгія за червоним» (1997 р.).

Козирська Тетяна Василівна (1929-2008), художниця-аматорка. Народилася у с. Чернятино Вінницької області, в сім'ї педагогів. У 1937 р. батька, тоді директора музею в м. Бердичів, було репресовано. У 1947 р. закінчила Вінницьку фельдшерську школу, але за фахом майже не працювала. Малювати пробувала з 11-12 років, але не надавала цьому значення. Знову почала малювати в 40 років, коли працювала на Новосибірській художньо-галантерейній фабриці, розмальовувала хустки. У 1970 р. в м. Кривий Ріг навчалась у вечірній школі образотворчого мистецтва. Важким був шлях художниці до живопису, але, як вона любила казати, «Перемогла тому, що закохалась у мистецтво. Я щаслива від цього. Жалкую лише, що все це прийшло до мене так пізно. Творчий шлях почався лише у 1988 році».

У музеях культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ зберігаються 14 робіт художниці: «Базар в Тамбукту» (1988 р.), «Бузок» (1991 р.), М. В. Гоголь (1992 р.), «Жоржини» (1991 р.), «Катерина» (1991 р.), «Літо» (1990 р., дві роботи), «Мадонна» (1983 р.), «Мімоси» (1991 р.), «Розіп'ята Україна» (1991 р.), «Сова» (1991 р.), «Ромашки» (1991 р.), «Соняшники» (1991 р., дві роботи).

Мельник Василь Іванович, 1948 р. народження, художник-аматор з м. Жмеринка. У культурно-мистецькому і просвітницькому центрі ВНТУ знаходяться картини «Захід сонця» (1991 р.), «Ранкова зоря» («Подих весни») (1991 р.). Художник працює у стилі фотореалізму.

Мігрін Михайло Михайлович. Народився у 1941 р. у м. Вінниця. 1974 р. закінчив Московське вище художньо-промислове училище (колишнє Строганівське). Вчився на відділенні монументально-декоративного живопису у проф. В. Ф. Бордиченка.

М. Мігрін – художник-новатор, художник-філософ. При всій вигадливісті та різноманітності його творів цілком очевидно, що одне з провідних місць у творчості художника належить філософсько-релігійній темі. Створюючи власні філософські та світоглядні концепції, проектуючи футуристичні візії, митець органічно втілює їх у традиційних мистецьких матеріалах та формах. У своїх станкових малярських творах художник дотримується скульптурного характеру зображення, імітації фактури матеріалу.

Головний герой творчості художника - сучасна людина та її життя. Мета - осмислення його художніх і моральних проблем. Сприйняття свого героя двоїсте: з одного боку, – це позиція абстрактного та ліричного гуманізму, з іншого - використання гротеску, критичного сприйняття.

У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходяться картини «Байдужість» (1988 р.), «Тиша» (1990 р.).

Мороз Сергій Михайлович, 1964 р. народження, художник-аматор з Вінниці. 1986 р. закінчив Вінницький політехнічний інститут, факультет енергетики. У 1990 р. відчув потяг душі до малювання. Працює в стилі сюрреалізму. Головні теми: осмислення історії українського народу, проблеми духовності, доля сучасної людини у світі. У 1991 р. відбулася виставка творів художника в культурно-мистецькому і просвітницькому центрі ВНТУ. У одному з музеїв центру знаходяться його роботи «Червоні прийшли» (1990 р.), «Анатомія революції» (1991 р., подарована).

Назаренко Олександр Григорович (1926-2014). Народився у с. Війтівці Вінницької області. Спеціальної освіти художник не здобув. Закінчив Московську та Вінницьку художні студії. Член Національної спілки художників України. В м. Вінниця навчався у майстерні заслуженого художника України А. Сороки. Митець працював в реалістичній манері в жанрах пейзажу, натюрморту, портрета, жанрової картини. Художник створив багато картин на релігійні сюжети, писав ікони для церков. У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ експонується копія митця з картини голландського художника XVII ст. Яна де Хеема «Натюрморт» (1991 р.).

Назаренко Олександр Олександрович, 1961 р. народження, м. Вінниця. У 1978 р. закінчив Вінницьку художню школу. У 1979 р. - Київську республіканську художню школу ім. Т. Г. Шевченка. У 1985 р. - Київський державний художній інститут. За фахом – художник-реставратор. Член Національної спілки художників України.

Митець працює в галузі графіки, живопису, реставрації. Творчій манері О. Назаренка притаманне органічне поєднання традиційності та сучасності. Художник досконало володіє культурою кольору, йому підкоряється лінія. Для його робіт характерні духовність, психологізм і ліричність. У музеях Культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ експонуються картини художника «Вітер» (1991 р.), «Натюрморт» 1991 р., «Портрет Налбандяна» (1991 р.), «Ромашки» (1990 р.), «Сонячний день» (1991 р.), «Теплий вечір» (1986 р.).

Олійникова (Соболь) Людмила Іванівна. Народилася у 1967 р. в м. Калинівка Вінницької області. Закінчила Вінницьку художню школу. У 1986 р. закінчила Київський художньо-промисловий технікум. У 1991 р. - Львівський державний інститут декоративного та прикладного мистецтва. Захистила дипломну роботу з техніки «холодний батик» на тему «Музика життя». Із 1999 р. є членом Національної спілки художників України. У 2001 р. визнана народним майстром декоративно-прикладного мистецтва. У одному з музеїв Культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ експонуються картини майстрині «Топ моделі» (1991 р.), «Місто майбутнього» (1999 р.), «Берегиня» (2003 р.), «Польові квіти» (2003 р.).

Олійников Сергій Олександрович. Народився у 1963 р. в м. Тбілісі.

Закінчив Тернопільську художню школу. У 1983 р. закінчив Київське художньо-промислове училище, отримав спеціальність «художник-конструктор (дизайнер)». У 1990 р. закінчив Львівський державний інститут прикладного мистецтва, факультет «Інтер'єр та обладнання». Ще в інституті захопився технікою батика та скульптурою малих форм. У цих напрямках і працює зараз. Працював у галузі книжкової графіки, мультиплікації. У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходяться роботи художника (батик) «Ранок» (1993 р.), «Батик» (1993 р.), «Кали» (1992 р.).

Олійниченко Олександр Григорович, 1952 р. народження. Художник-аматор із Могилева-Подільського Вінницької області. Учень Михайла Чорного. Для його творчості характерний інтерес до пейзажу, історична тематика. У 1990 р. написав велику серію робіт, присвячену 500-річчю Українського козацтва. У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ експонуються роботи художника: «Останній кошовий Січі П. Калнишевський» (1990 р.), «Сонячний день» (1990 р.), «Соняшники» (1991 р.).

Павлюк Аркадій Григорович (1925–2019). Народився у м. Київ. Із 1933 р. по 1940 р. проживав у м. Вінниці. У 1981 р. закінчив Одеське художнє училище ім. М. Б. Грекова. У 1958 р. закінчив Харківський державний художній інститут. Художні твори А. Г. Павлюка відзначаються глибоким реалізмом. У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходяться роботи митця «Портрет першого ректора ВПІ Р. Ю. Кігеля» (1991 р.), «Волошки» (1993 р., подарована), «Сат-Ок» (1969 р.).

Панчук Федір Васильович. Народився у 1954 р. у с. Свердлівка, нині Пеньківка Липовецького району на Вінниччині. Закінчив факультет живопису Московського народного університету мистецтв. У 1979 р. закінчив філологічний факультет Вінницького педагогічного інституту. Працює в жанрі сучасного народного живопису, експериментуючи з кольором як у авангардних, так і в наївних полотнах. Винайшов оригінальну техніку фактури, що дістала продовження у розвитку української національної образотворчості. Ранній творчості митця притаманний поетичний символізм. Твори Ф. Панчука «Вовки», «Заготівля дров», «Проводи» куплені Київським національним художнім музеєм. Чимало картин митця є в галереях і приватних колекціях-збірках Ватикану, США, Туреччини, Німеччини, Ізраїлю. Учасник понад сотні міжнародних, загальнодержавних, регіональних виставок, нагороджений золотою медаллю Московського оргкомітету за картину «Сіно везуть» (1982 р.). Художник влаштував персональні імпрези у Франції (1990 р.), США

(1993 р.), Німеччині (1994 р.), Туреччині (1995 р.), мав виставки у Києві: в Українському домі, галереї «Славутич», Будинку архітекторів, галереї Києво-Могилянської академії. Великий популяризатор народного образотворчого мистецтва Вінниччини, дослідник і мистецтвознавець входить до складу Великої Ради майстрів народного мистецтва України. заслужений діяч мистецтв України. Працював директором музею-садиби Михайла Коцюбинського у Вінниці. У музеях культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходяться картини художника «Зелений кіт» (1989 р.), «Левеня» (1990 р.), «Через цвинтар» (1989 р.), «Оплакування» («Пам'яті жертв голодомору в Україні 1933 р.», 1988 р.), «Він пішов від нас» (1987 р.), «Пам'яті Василя Стуса» (1990 р.), «Червона собака» (1990 р., подарована), «Метаморфози соняхів» (2003 р.), «Олені» (2009 р.), «Надвечір'я» (2017 р.), «Ранок у лісі» (2017 р.).

Попенко Ірина Костянтинівна. Народилася 14 лютого 1953 р. у Вінниці. У 1973 р. закінчила художнє училище за фахом художника графічного дизайну (м. Іваново, Росія). У 1978 р. закінчила Московське вище художньо-промислове Строганівське училище за фахом художника декоративно-прикладного мистецтва та графічного дизайну. У 1978-1996 рр. – художник-графік Вінницького художньо-виробничого комбінату, з 1985 р. член Національної спілки художників України. Лауреат всеукраїнських та міжнародних конкурсів плаката. Увійшла в енциклопедію «Російський плакат XVIII-XX ст.».

Твори художниці зберігаються в зібраннях «Державного музею В. І. Леніна» (Москва), державного музею Аушвіц-Біркенау у Освенцімі (Польща), Музею дорожньої поліції Осло (Норвегія), у колекціях Міністерства культури України, Національної спілки художників України, української діаспори в США, установи «Солдати Німеччини» (Німеччина), інших зібраннях і колекціях України та за кордоном.

Ірина Попенко у своїй творчості поєднує «сакральне» і «земне». Вона сміливо оперує національними символами, вдало втілює у мистецтві автентичну ауру українського етносу. У творчості художниці присутня багатогранність. Вона малює життя у матеріальному прояві – жанрах натюрморту і пейзажу.

У музеях культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ зберігається робота художниці «Воробіївка» (2010 р.).

Рожков Олександр Анатолійович. Народився у 1957 р. у м. Ташкент (Узбекистан). У 1980 р. закінчив Республіканське художнє училище ім. П. П. Бенькова (майстерні В. І. Кузнецова та Г. І. Мордвінцевої) у м. Ташкент. У 1986 р. закінчив Київський державний художній інститут (нині Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури) за фахом монументальний живопис (майстерня проф. В. А. Чеканюка, викладачі: проф. О. В. Кожеков та проф. М. А. Стороженко). Із 1986 р.

бере активну участь у міжнародних та республіканських виставках і пленерах. Член Національної спілки художників України з 1992 р.

Монументальні твори митця прикрашають стіни храмів, державних установ та навчальних закладів, а також приватних осель міста Вінниці. Живописні твори зберігаються в художніх музеях України та приватних колекціях США, Австрії, Іспанії, Франції, Німеччини, Великобританії, Ізраїлю, Швеції та інших країн. Художник працює в галузі станкового та монументального живопису (фреска, мозаїка, вітраж). У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходиться картина митця «Лики» (Із серії «Екологія культури», 1989 р.).

Рибачук Віктор Іванович, 1956 р. народження. Навчався у Вінницькому педагогічному інституті та Київському державному художньому інституті. Виставкову діяльність розпочав у складі групи «Ескадрон» у 1989 р. Ім'я художника занесене до Всесвітньої енциклопедії мистецтв Бем Едіта. Працює в жанрі тематичної картини, портрета, пейзажу, натюрморту, напрямку авангард. Художнє кредо митця: «Те, що пишу сьогодні, ще вчора не міг писати, а завтра я не зможу писати те, що пишу сьогодні. І так буде завжди...». У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходяться картини «Ще не вечір» (із серії «Анатомія душі», 1991 р.), «Забуття» (1990 р., подарована колекціонером Ніколаєвим), «Перша могила на цвинтарі і в серці» (із серії «Анатомія душі», 1991 р., подарована художником).

Чорний Михайло Никифорович. Народився у 1933 р. в с. Мала Жмеринка на Вінниччині. Батько був залізничник, мати – колгоспниця. У 1963 р. закінчив Одеське художнє училище ім. М. Б. Грекова. У 1968 р. – Київський державний художній інститут. У 1968–1972 рр. навчався у майстернях Академії мистецтв УРСР, майстерні акад. М. Г. Дерегуса.

Лауреат Республіканської пейзажної виставки «Меморіал Куїнджі». Заслужений художник України.

Головні теми: сільське життя, важка праця селянина-колгоспника, спогади дитинства (війна, повоєнні роки), історичні сюжети. Провідна тема творчості художника – доля свого народу. Життєве кредо митця – не втрачати в житті ні хвилини, залишити після себе слід на землі. «Найголовніше в творчості, – вважає він, – те, що вона повинна бути вимішана, як тісто на хліб. Головне в живописі – нове рішення того, що задумав. Люблю душевну правду». Художник працює в жанрах тематичної та історичної картини, портрета, пейзажу. Окрім живописних митець має багато графічних робіт. У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходиться картина художника «Саджанці» (1988 р.).

Шевченко Анатолій Семенович. Народився у 1946 р. у Сибіру (мати художника була репресована). У Вінниці живе з 1950 р. Навчався в Каунаському художньому училищі. У 1969 р. повернувся до Вінниці. Із 1987 р. – учасник республіканських та обласних виставок.

А. Шевченко вважає, що художника розкриває формотворчість; що живопис повинен нести міцний емоційний, енергетичний імпульс, щоб людина «входила» у картину. Тоді це серйозний живопис. Художник переконаний, що мистецтво – не відображення життя, а інше життя, самостійна матерія. У мистецтва та у Євангелія одна і та ж мета: підготувати людину до іншого, кращого життя. А. Шевченко не бачить цінності у зовнішній правдоподібності, не прагне досягнення схожості деталей, бо для нього це те, що відволікає від головного - суті й виразності. У музеях культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходяться роботи художника «За парканом» (1988 р.), «Дім на старій вулиці» (1990 р.), «Тиша» (1990 р.), «Муза» (1992 р.).

Шпаковський Віктор Миколайович (1947–2004). Народився у м. Вінниця. У 1967 р. закінчив Кримське художнє училище. У 1973 р. закінчив Ленінградський інститут живопису, скульптури та архітектури ім. І. Є. Рєпіна. Із 1989 р. член Національної спілки художників України, учасник персональних, республіканських, зарубіжних, міжнародних виставок (Польща, Австрія, Швеція, Швейцарія, США, Ватикан, Франція). Твори художника зберігаються у колекціях Міністерства культури України, Національного художнього музею, зарубіжних галерей, приватних колекціонерів. Заслужений художник України. Творче кредо художника: «Колір - духовна основа живопису, матеріалізація духовності засобами живопису складає суть моїх творчих пошуків». Принциповість і висока вимогливість до власної творчості завжди були головними для художника.

У музеях культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходяться роботи митця «Планерське» («Золота гора») з серії «Східний Крим» (1987 р., подарована), «Гурзуф» («Похмуро») з серії «Східний Крим» (1990 р.), «Східний Крим» (1990 р.), «Дім біля моря» (подарована, 1992 р.), «Початок світлого дня» (1992 р.).

Штельмах Віктор Вікторович. Народився у 1959 р. у м. Вінниця. Після школи навчався у медичному училищі, працював токарем, столяром, художником-оформлювачем, режисером аматорської кіностудії. Із 1985 р. самостійно починає писати портрети, пейзажі. Із 1987 р. бере участь у міських вернісажах. Із 1989 р. є учасником виставок групи «Ескадрон», здійснює персональні виставки. Свій художній стиль художник називає «трансавангардом». У одному з музеїв культурно-мистецького і просвітницького центру ВНТУ знаходиться робота митця «Інфанта» (1990 р.).

Приклади студентських творчих робіт

Шабатура Максим(ФІТКІ)

«Останній кошовий отаман Січі П. Калнишевський»

М. Олійніченко

В історії України про Калнишевського було написано відносно небагато: народився близько 1690 р., був останнім кошовим отаманом Запорозької Січі (1762, 1765–1775), був здібним воєначальником, адміністратором і дипломатом. Походив із української шляхти Лубенського полку. Особливо дбав про колонізацію Запоріжжя, поширення хліборобства і торгівлі, обстоював територіальні права Запорозької Січі від російського уряду. Людина хотіла повернути славу України за часів Богдана Хмельницького. Як особистість Калнишевський був надзвичайно сильною людиною духу, яка намагалася відстоювати права українського народу, дивлячись на розділення України між двома монстрами – Річчю Посполитою та Російською імперією. Особисто для мене – це людина-загадка, ось чому сподобалась картина Миколи Григоровича «Останній кошовий Січі».

Калнишевський народився і виріс у часи, коли козак як стан славився глибоким патріотизмом і безмежною вірністю християнській вірі.

У картині зображено старця-Калнишевського, який підіймає руки до неба, і наче хоче відлетіти, але його зупиняють ґрати, символ закутості, обмеженості волі.

З історичних фактів дійсно відомо, що зруйновану Катериною II останню Запорозьку Січ Калнишевський як кошовий отаман війська Запорозького хотів відродити та протистояти ворогам України й надалі, проте його заарештували і відправили на Соловки – до страшної в'язниці, де люди вже ніколи не бачили білого світу, сидячи в темній клітці, чекаючи свого «кінця». Ми знаємо, що у майбутньому, з приходом тоталітарної радянської машини, багато українців, які стояли за ідею – за незалежність і соборність України, так само «гнили» за ґратами десь у Сибіру, на Соловках.

Створено багато книг, журналів, статей, які нагадують, що ми маємо бути патріотами, всі кричать про повагу, гордість. На жаль, гине не тільки селянин, а й культура України, продовжувачами якої є ми.

VAB VICTIS

(Горе переможеним)

Я знемігся, згорів... Моє серце на попіл зотліло,

Мою душу самотню пожерла гадюка-нудьга

І безсилий хилюсь я, хоч ще молоде моє тіло...

Я знемігся, згорів... Моє серце на попіл зотліло, - в нім погасла смола.

Мов свобідний орел, моя думка в просторах шугала

*І я, спраглий, схилився і тив із криниці знання
Ні, не марно я жив, – я боровся, шукав ідеал,
Мов свобідний орел, моя думка в просторах шугала –
В тих просторах життя!*

*І мов нагла мені світ весь од сонця закрила
У гонитві даремній минули найкращі літа,
Мрії гасли, як зорі, вломились напружені крила,
І, мов нагла мора, мені світ весь од сонця закрила.*

Микола Вороний

Чумак А. (ФІТКІ)

«Через цвинтар» Ф. Панчук

Мою увагу привернула картина Ф. В. Панчука «Через цвинтар». Ця картина змусила мене задуматись над тим, як ми скоро забуваємо своїх пращурів. На картині видно, що ніхто не доглядає за тими кам'яними велетнями-хрестами. Людям байдуже.

Через цвинтар пролягає лише стежина. Люди не задумуються над тим, що, можливо, серед тих вічних хрестів знайдеться хрест, під яким могила їхнього родича, а можливо і не родича. Але хіба ми всі не родичі? Хіба коріння наших пращурів не переплітаються? Люди чомусь не думають, що вічно тією стежиною не будуть ходити. Колись вона їх теж приведе до смерті. І вони теж будуть лежати під такими хрестами. Але чи буде хтось дивитися за цими могилами? Все це залежить від нас: як ми будемо ставитись до предків, так і до нас будуть ставитись наші нащадки.

Картину можна ще назвати «Забуті хрести». Автор, мабуть, хотів порушити проблему ставлення людей до могили своїх предків.

«Я не боявся цвинтаря ніколи»

*Я не боявся цвинтаря ніколи.
Чого боятись? Там - усі свої.
Там є чебрець. І мед збирають бджоли,
У нас тут сім, а у бджіл - рої.*

*Та я про мертвих.
Прощені чи винні,
Вони іще у пам'яті - живі.
Вони ще з нами порадіють нині.
У чебрецях духмяних, у траві.*

*Бувало, що й голосять у завію,
І рушниками, як руками, б'ють.*

*Та я у них спитати не посмію,
А раптом щось не так і ... засміють.*

*Тут братик мій лежить.
Мала сестричка.
Я біля них посиджу, помовчу,
Піду до тата й мами, як покличуть,
І розповім про все, що нині чув.*

*Провідуймо частіше наших рідних,
Не забуваймо кожного лице.
А бджоли дзвонять, як дзвіночки мідні,
Живуцим, нам, нагадують про це.*

Василь Кобець

Луцишин Геннадій (ФІТКІ)

«Лелеки» В. Пирогов

Одним з найкращих митців Поділля був В. В. Пирогов. Картини цього митця сповнені неабиякою сутністю і глибиною думки. Прикладом цього, на мою думку, є картина «Лелеки». Адже лелека не простий птах – символічний. З ним пов'язані і легенди, і казки, і почуття людини.

Із назвою птаха пов'язано чимало слів: «леле», «леліяти» і т. д. Лелека вважається символом вірності, відданості й любові. Справді, лелеки утворюють пару на все життя. Якщо його «половинка» вмирає, то навряд чи він сам залишиться на цім світі, не говорячи вже про «зраду». Так само лелеки ніколи не кидають своїх дітей-пташенят.

В українських повір'ях споконвіку і до сьогодні існує думка: «на чиєму подвір'ї лелеки зів'ють гніздо, там завжди буде мир, любов і злагода». Існують й інші повір'я. Так, люди вірять, що «лелеки на будь-якому подвір'ї гніздо не зів'ють, а тільки там де живе щиро любляча пара». Або інші: «де лелеки прибились, тому господарю і дітей принесуть». З давніх часів українці частіше казали дітям, що їх «приніс лелека», а не «знайшли їх у капусті».

У вихованні дітей приклад теж подають лелеки. Поки пташенята не зможуть літати і бути самостійними, доти батьки-лелеки клопітливо про них турбуються. Батько-птах не повернеться до гнізда до тих пір, поки не знайде поживу для «малих».

Картина «Лелеки», мабуть, не зникне в забутті ніколи, або лиш тільки тоді, коли кожна сім'я, кожна пара на цім світі не стане прикладом лелечої вірності. Вона була актуальною, на жаль, і є сьогодні, адже зараз мало тих «дворів, де в'ють гнізда лелеки». Рідко в якій парі горить лелеча

відданість. Любов до дітей все частіше перетворюється на прагнення їх позбутися. Лелека, чия вірність не поступається лебединій, давно зник з усної народної творчості. Тому дедалі сильніше картина перетворюється із зображення птахів на образ вірності, любові і батьківської турботи. Я б назвав картину «Вірність».

*Летить лелека в небі далекім,
Несучи зажуру та печаль
Йому покидати сім'ю нелегко,
Обжигте гніздо полишати жаль.*

*Летить лелека в небі далекім,
Його сумним крилом сім'я проводить,
Знайшовши поживу, сивий лелека
До рідного дому знову вертає...*

Ніна Шаварська

Дмитришин Олександр, 23І-03

«Барви осені» О. Довбошук

Мені сподобалась робота О. Довбошука «Барви осені», тому що на ній зображено гру кольорів осені. По-друге, ця робота складається з трьох частин, і, на перший погляд, вони однакові, але в кожній з них є щось, що притаманне лише їй. Це «щось», мені здається, і є душею гобеленів.

Цікаво, що осінь зображена у вигляді полум'я, і це полум'я розповзається по гобеленах, і вони ось зараз згорять!

Тому я назвав би цю роботу «Падіння людини», бо людська душа гние і вмирає набагато швидше ніж тіло. Все згоріло, залишилась лише зелена трава.

*Багрова ніч знову освітилась, і
Адське полум'я горить в душі моїй.
Розбудило знову три людини:
В першій усе згоріло,
И в другій вже догора,
Остання має ще надію, що вбереже
Саме коріння третьої душі.
Еге ж, не думай, що спасенний, і
Навіть не шкодуй про втрачені літа, згорши.
І лиш три горбики зустрінуть після тебе,
ранкове сонце і осінній цвіт.*

В останній й досі триває боротьба, але вже не така запекла та ледве помітний відблиск людини.

Осаволук Н. В. (ФІТКІ)

«Останній кошовий отаман П. Калнишевський» М. Олійніченка

Нещодавно я відвідала виставку «Мистецтво Поділля». Серед усіх побачених картин найбільше мені сподобалося полотно «Останній кошовий отаман П. Калнишевський» пензля майстра Миколи Григоровича Олійніченка.

Ця історична постать вражає своїм твердим характером, волею і мужньою вдачею. Як відомо з історії, Петро Калнишевський був останнім кошовим отаманом Запорозької Січі, до останнього відстоював права козаків, захищав Січ від військ цариці Катерини II, які знищили до каменя козацьку твердиню, спалювали церковні святині гірше, ніж татари. Сам Калнишевський був заарештований і після суду у 92-річному віці був відправлений на Соловки, що вже тоді стали місцем заслання всіх «ворогів народу».

За наказом царя цього старця помістили в підземелля монастиря. У тісній і душній камері не можна було повністю випростатися, світло проникало крізь малесеньке віконечко і те лише опівдні. Цього світла не вистачало, щоб можна було читати чи писати, через це Калнишевський невдовзі осліп. В камері, де важко було дихати і щоразу надокучали щурі, Калнишевський провів близько 12 років. Всі, хто побували у цьому страхітливому місці, дивувалися, як можна вижити в цих умовах. Навіть після того, як сліпого і немічного кошового звільнили, він не покинув острови і дожив тут свої останні роки, тут помер.

Під стінами соловецького монастиря лежить плита, на якій написано, що тут спочиває останній отаман малоруський Петро Калнишевський. Цю надгробну плиту було знайдено на початку XX ст. Сумно, що лише зараз український народ згадав про свого легендарного старця-козака, який жив у трьох століттях (народився в кінці XVI ст., помер на початку XVIII ст., проживши більше 112 років).

На картині він зображений з довгим волоссям і бородою, як древній мудрець. Цей образ, так вдало підібраний художником, викликає повагу до цього вічного патріота України, до тих, хто мужньо творив історію нашої землі. Його очі, хоч і незрячі, дивляться вдалечінь, в небо, де літає орел. Можливо, він тужить за батьківщиною, і то його журба літає попід хмарами, рветься на рідну землю, на неньку-Україну.

Найбільш підходяща інша назва для полотна - «В'язень». В'язень, який не зрадив своїй батьківщині і навіки залишився одним із найвидатніших її синів. Мені вона сподобалася через те, що я захоплююся історією козацтва і видатними людьми тієї доби.

*Орле сизий! Добре тобі, брате:
Маєш крила, маєш силу, Є коли літати.
Тепер летиш в Україну - Тебе виглядають...
А Україна! А стени широкі!*

*Там повіє буйнесенький,
Як брат, заговорить;
Там в широкому полі воля;
Там синєє море
Виграває, хвалить Бога,
Тугу розганяє;
Там могили з буйним вітром
В степу розмовляють,
Розмовляють сумуючи,
Отака їх мова:
«Було колись - минулося, не вернеться знову.»
Полетів би, послухав би, заплакав би з ними...
Та ба, доля приборкала, між людьми чужими.*

Т. Г. Шевченко

Шевчук О. В., (ФЕЕМ)

«Письменник Сам-Ок» А. Павлюк

*«Мені хочеться згадати свою першу
батьківщину, про свій народ – індіанців,
про їх життя, мрії, любов до природи,
свободи – якої у них так мало і яка їм так потрібна»
«Сам-Ок»*

Йде 1905 рік. Під могутніми ударами першої російської революції тріщить тюрма народів – царська імперія. На боротьбу з царатом піднімаються нові загони робітничого класу, селянства, революційної молоді. За Петербургом і Москвою – Україна, Кавказ, Польща. Приєдналася до боротьби і молода польська революціонерка Станіслава Окоцька-Суплатович. Станіслава разом із групою товаришів по партії була засуджена царським судом до багаторічного заслання у Східному Сибіру. Оселили її в с. Алексєєвському.

Але у цьому глухому краї Станіслава не занепадає духом, а організовує втечу разом з кількома товаришами. Так вона потрапляє на Чукотку, далі через Берингову протоку на Аляску. Та група потроху розпорошилася і, зрештою, жінка залишилася сама. Знесилена, виснажена, напівпритомна, підібрали її на снігу індіанці з племені шауні-шеванезів, які кочували там.

Вони дали притулок утікачці, виходили її, поставили на ноги. Станіслава Суплатович залишилася у своїх друзів-індіанців. За світлу шкіру і золоте волосся її назвали ім'ям Та-ба-Біла Хмарка. Згодом вона стала дружиною головного вождя шеванезів Леу-карко-оно-ма, Високого Орла.

Так в індіанському наметі-тіпі народився 1920 р. в родині Високого Орла та Білої Хмарки син, якого згодом назвали Сат-Ок, що означає Довге Перо. У шеванезів тільки дівчатка отримують ім'я при народженні, а хлопчики повинні самі завоювати ім'я якимось хоробрим вчинком або подвигом. Сат-Ок здобув собі ім'я, вбивши стрілою з лука величезного гірського орла.

Сат-Ок прожив у рідному племені майже 17 років, поділяючи всі його радості й незгоди, виховуючись, як і його ровесники-індіанці. Туга за батьківщиною, залишеною три десятиліття тому, була непереборною. Після тривалої подорожі Станіслава Суплатович у 1938 р. ступила на рідну землю. Непривітно зустріли Станіслава з сином у її рідному місті Кельце. Її вважали давно померлою, і сестри розділили між собою належну Станіславі за заповітом батька частину спадщини. А треба ж було з чогось жити. Ледве влаштувалася Станіслава на роботу в будинку для людей поважного віку у Радомі. Сат-Ока вона віддала до школи-інтернату при монастирі.

Скрутно довелося там індіанському юнакові. Першого ж дня його посадили в карцер: він відмовився постригти волосся. Там його покарали за відмову молитися богові білих. З нього увесь час знущалися монашки-виховательки, дражнили школярі, прозивали дикуном. Сат-Ок відмовився їсти й розмовляти. За кілька днів монашки викликали матір, щоб вона забрала непокірного сина додому.

У 1939 р. Сат-Ок і Станіслава мали повернутися до рідного племені шеванезів, але 1 вересня на Польшу напала гітлерівська Німеччина. Сат-Ок, що вже непогано навчився польської, потоваришував з патріотично настроєною молоддю, почав відвідувати підпільну школу, готуватися до боротьби проти окупантів матеріної батьківщини. У 1940 р. його заарештовує гестапо. Після десятих місяців знущань вони відправили Сат-Ока в табір смерті Освенцім, але юнакові по дорозі вдалося втекти. У Борковецьких лісах він зустрів польських партизанів керованої польськими комуністами Армії Людової і приєднався до них. Відтоді він із зброєю в руках бореться проти фашистів у складі різних партизанських підрозділів.

Після визволення Польщі Радянською армією Сат-Ок добровільно вступає до Війська Польського, стає військовим моряком. Разом із польським громадянством він прийняв ім'я та прізвище своєї матері – Станіслав Суплатович.

За мужність у боях з фашистами Сат-Ока нагороджено бойовим орденом «За заслуги». Після війни стає дитячим письменником під псевдонімом свого справжнього індіанського імені Сат-Ок.

Данилюк В. М., (ФЕЕЕМ)

«Лики» О. Рожков

Когда я просмотрела картины в выставочном зале, меня поразила своей страшной безысходностью картина «Лики».

На фоне серых, тёмных людей без лиц и без души, светлым пятном укора изображена картина Андрея Рублёва «Иисус». Он плачет над тем, во что превратились люди, что их души пусты, их жизнь сера и безрадостна, они просто Бездуховны!!! Они живут, но они мертвы.

Об этом можно говорить и писать очень много, но мне легче сказать так:

*Ты смотришь, господи, с небес
На жизнь людей, что под тобою.
И что ж ты видишь, Иисус?
Они огромною толпою
Спешат куда-то, но куда?
Живут, рожают, умирают,
Чего-то жаждут иногда
Ну а чего – не понимают.
Угасли страсти в них давно,
Любовь в сердцах не заиграет.
Как черно-белое кино,
Пройдет, а чувств не задевает
Ты плачешь, стонешь и кричишь,
Они же просто существуют
Под сенью стен и крепких крыш,
И их проблемы не волнуют
На шаре, много их, земном.
Бездушных, серых и усталых
Живут, не думая о том,
Что скоро судный день настанет
Ты хочешь глянуть в лица им
Нет лиц – одни бесформенные лики.
Ты плачешь над бессилием своим,
А может зря за все грехи ты принял муки?*

Краснопольський М., (ФЕЕЕМ)

Вірш-рецензія на картину «Пекло» О. Шиніна

*Вот странная картина на стене
Меня заставила задуматься о том
В чём суть моя, что ближе мне:
Добро ли, зло? Тюрьма иль дом –*

*Что есть обителью моею?
Ведь тело – оболочка для души.
И в бурной суматохе дней
Душа теряется в глуши
Забот, проблем и прочих бед.
И вот сегодня, посетив музей,
И на картине видя «бред»,
Внезапно вспомнил я о ней.*

*В картину вглядываюсь я,
Пытаясь в чем-то смысл найти.
Быть может, тайну бытия
Хотел художник донести
До нас, но нет, не жизни тут
А смерти нашей скрыт секрет:
Уходят годы, дни идут,
А мы лишь просто смотрим вслед,
Не понимая, почему
Мы с высоты святых небес
Упали в ад. А тут, внизу,
Нам в тело вставили протез
Вместо души...*

*Кто в жизни этой не грешил,
Кто не мечтал про райский сад?
На белом полотне души
Нарисовал художник «Ад».
Вот падший ангел босиком
Стоит с поникшей головой.
И нимб тускнеет над челом,
Он грешным стал, а был святой.
На отражение своё
В раздумье молча смотрит он:
Рука, одежды, и копье,
И даже нимб здесь отражён.
Но образ этот стал безлик,
Лицо как будто кто-то стёр,
Как будто дождь прошёл и вмиг
Потух пылающий костёр
Души...*

Локтіонова О. В., (ФЕЕЕМ)

*Один етаж родного Политеха
Похож на мини-Эрмитаж.
Там возглас Ваш подхватит эхо,
Картина взгляд приманит Ваш.
Но среди множества полотен
Скрывает смысл в себе одно
Мазков всего лишь пару сотен
И «Дзыга» уж жуужжит крылом.*

На картині, що з першого погляду може здаватися безсюжетною, може бути зашифровано досить глибокий зміст. Його лиш потрібно побачити серед мазків, кольорів, ліній, їх поєднань. В нашому «міні-Ермітажі» таких картин досить багато. Одна з них має дивну назву «Дзига». На брудно-синьому фоні зображено незвичайну чи то муху, чи то бабку, яка постає перед нами у вигляді довгого сигароподібного тіла, яке завершує кумедна голова з виряченими очима. Строкаті поєднання кольорів виграють на крилах, в очах, а також на дивних трикутних, ніби уламки скла, предметах, що пронизують простір довкола «мухи-симпатяги».

Уявіть на мить, що ці трикутники і справді уламки скла, яке колись було складовою частиною вікна в наш світ, в наше буття, і крізь яке до нас влетіло ось таке чудовисько, не схоже ні на що. Незбагненне дитя Мутації, якого ніхто не чекав, яке нікому не було потрібне...

І все стає зрозумілим: ось так в наш світ без попередження, неочікувано вривається і нова екологічна проблема. Можна було б зробити продовження, іншу картину, але на ній було б зображено ще більш потворну істоту, на ще більш брудному фоні...

Писаренко Наталія, (ФЕЕЕМ)

«Мистецтво Поділля»

Кожна людина в душі митець. І, я вважаю, неважливо, чи вона художник, чи скульптор, чи бард. Адже свої думки можна виразити через будь-який твір мистецтва.

Виставка, яку я переглянула, змусила мене замислитися про ті проблеми, про які раніше не думала. Саме їх намагалися висвітлити справжні митці. Мені закарбувалися в пам'яті твори вінничанина В. Рибачука «Перша могила на цвинтарі в серці», «Ще не вечір» та «Забуття» з серії «Анатомія душі», О. Шиніна «Дзига», Ф. Панчука «Зелений кіт» та інші. Всі картини – чудові, але один із художників привернув мою увагу найбільше. Це Олег Карпович Довбощук.

Його розуміння світу, на мою думку, є дуже цікавим і незвичним. Його твори сповнені таємничості, непевності, аномалії. Подивившись углиб

кожної з його картин, я побачила, що наші світогляди дещо збігаються. Зрозуміло, що кожному притаманне власне бачення того чи іншого твору, але мене він привабив саме своєю оригінальністю. Власне кажучи, коли мені погано чи просто немає настрою, я намагаюсь виразити свої думки віршами чи малюнками, тематика яких дуже схожа на тематику О. Довбощука. («Занурений у мовчання» (1996), «Передчуття» (1991), «Ностальгія за червоним» (1997). Ці твори – графіка. Можливо тому моїм улюбленим твором став його твір «Ностальгія за червоним» (1997).

На полотні я бачила не тільки чітко виражені червоні лінії та чорні плями, але й приховані на задньому плані тіні. Саме вони змусили мене замислитись про роль людини в цьому світі, про те, що вона не тільки пасажир сліпого корабля, що несеться назустріч ночі, а щось більше... Свої думки я спробувала висловити у вірші.

*Як важко жити в цьому світі!
Де біль, криваве пекло, страх,
Де кожен змушений творити
Свої страждання, сміху прах.*

*Багато ліній – всі червоні,
Багато поглядів, очей,
Не білі, а криваві скроні
Дідів, знедолених дітей.*

*Чужі страждання, чужі лиха –
Одне найбільше з людських бід.
Лише для диявола це втіха,
Кожна сльоза – його це слід.*

*Саме тому на цій картині
Бачу я диявола в куті;
Він заподіяв лиха й нині
Вже є у кожному житті.*

Мулик Р., (ФІТКІ)

Рецензія на картину «Свічки» О. Сухомутя

*Наш світ був створений з речей,
Які протистоять собі.
І щоб б не було у людей,
Все має протилежності.
Добро і зло, життя та смерть*

*Ніколи нерозлучні.
Не забереши їх із сердець,
Буде життя беззвучне.
І так стоять свічки в імлі.
Стоять і білі, й чорні,
Показуючи сенс в житті,
Що в нас залите кров'ю.
Та чорна свічка не горить,
А лише дим пускає.
А біла свічка миготить,
Її вогонь палає.
Так люди темні у житті
Приносять тільки зло.
А люди світлі від душі
Несуть в життя добро.
А свічки ті то ми....*

Шевченко О., (ФЕЕЕМ)

Творча робота на картину «Передчуття» О. Довбощука

Мені дуже подобається картина «Передчуття», тому що вона сучасного стилю і на ній зображено щось фантастичне. Ця картина дуже вражає мене своєю неповторністю, фантастичним сюжетом і відчуттям чогось нового. На ній зображено щось неймовірно привабливе і водночас дуже важко пояснити. Коли дивишся на картину, то виникає безліч думок, які не можна скласти до купи. Але коли уважніше придивитись, то здається, що автор хотів зобразити згасання старого всесвіту і зародження нового життя. З моєї точки зору, автор показує чорну діру, яка поглинає все живе.

Якщо довго дивитися на картину, то виникає думка, що скоро й мене поглине ця діра. І виникає питання: «А що там всередині? Чи там щось є нове, чи там нема нічого?».

Як ми знаємо, енергія нікуди не зникає, а переходить з одного стану в інший. Так, мабуть, автор, показуючи на картині чорну діру, зображає процес згасання життя і зародження його в іншій формі. В мене воно навіває передчуття страху перед новим невідомим життям. На мою думку, автор влучно назвав картину «Передчуття». Але я б назвав цю картину «Зародження нового світу».

*Что это? Дыра.
Такая глубокая, как грозна она,
Как манит она меня вглубь.
Так и хочется войти туда внутрь.*

*Но что там может быть?
Может, там ад, а может, рай?
Нет, там пустота,
А может, так зарождается
Наша Земля?*

Бобровский Иван, (ФІТКІ)

Искусство Подолья

Подолье всегда славилось многими талантливыми людьми. На выставке мы увидели работы таких художников, как Гончаренко, Мельник, Пирогов, Степановский, Штельмах и многих других.

Однако среди многих работ, представленных на выставке, мне больше всего понравилась работа В. Штельмаха «Инфанта». Художник смог создать по-настоящему прекрасный, таинственный и завораживающий образ – образ девочки Инфанта.

Все, что окружает её – небо, земля – имеет тёмные мрачные оттенки, что, по-моему, чётко передаёт настроение самой Инфанта. Глядя на картину, задумываешься: «Что же пережила эта девочка? Какая тайна кроется в её голубых глазах?».

Этой работе можно дать много названий, но я считаю, что именно это загадочное и до необыкновения красивое имя – Инфанта, как нельзя лучше подходит к картине.

Загадка Инфанта

*Твой взор застыл, грустна ты и печальна
И мир вокруг стал для тебя мрачней.
Слеза скупая каплею хрустальной
Вот-вот скатится по щеке твоей.
Скажи, кто виноват в твоей печали?
Скажи, что душу ранило твою?
Быть может, близкие твои пропали
В чужом и неизведанном краю?
Иль потеряла на любовь надежду?
Иль осень снова скуку нагоняет?
Но ты молчишь, тосклива, как и прежде.
Что у тебя в душе – никто не знает.
Твой взор застыл, и с грустью и печалью
Ты смотришь на меня с холста.
Загадкой ты останешься, Инфанта,
Для тех, кто хоть однажды взглянет на тебя.*

И. Бобровский

Розділ II ТВОРЧИСТЬ Ф. З. КОНОВАЛЮКА

У Вінницькому національному технічному університеті курс «Історія української культури» вивчається за допомогою роботи у музеях культурно-мистецького і просвітницького центру. Це дає можливість популяризувати серед молоді творчість сучасних подільських художників ХХ ст. При вивченні мистецтва ХХ ст. студентам пропонується розглянути феномен «Подільського живопису» на прикладі мистецької спадщини видатного українського художника Ф. З. Коновалюка, використовуючи експозиції музею митця у ВНТУ.

Федір Коновалюк – автор численних краєвидів, портретів, книжкових ілюстрацій до української класики великого Кобзаря Т. Шевченка, В. Стефаника, І. Котляревського, М. Черемшини, О. Кобилянської. Його пейзажі, тематичні твори, ілюстрації, пройняті великою любов'ю до рідного Поділля, до України, були некон'юнктурними в добу соціалістичного реалізму, який панував у мистецтві в ХХ ст. Тому художник не був визнаний за життя.

Викладачі акцентують увагу студентів на необхідності дослідження феномену української душі Ф. З. Коновалюка. Художник продовжив традиції українського реалістичного живопису кінця ХІХ– початку ХХ ст. Його твори перегукуються з полотнами таких видатних українських живописців, як Сергій Васильківський, Сергій Світославський, Петро Шевченко та інших.

Ф. Коновалюк виробив власний, неповторний, дивовижно тонкий стиль та відстоював традиції реалістично-демократичного мистецтва. Тональний живопис митця позначений справжньою гармонією колориту, м'якістю письма, класичним умінням komponувати. Вражає народний світогляд, традиційність, ліризм, поетичність, гуманізм картин художника, висота духовності, патріотизм Ф. З. Коновалюка. Варто звернути увагу студентів на те, що художник виконував свої роботи за один сеанс, бо вважав, що в інший день вже буде інше освітлення, інший настрій. Сам художник пояснював, що треба відбити точно усю велич, неповторну красу нашої України, залишити казкові місячні ночі української хатки, вітряки і безмежні лани, Дніпрові кручі в первозданному вигляді.

Серед пейзажних картин особливо Федору Зотиковичу вдавалися зимові пейзажі, пройняті первісною чистотою снігу, кришталевою прозорістю повітря, манливими синіми далями. Іній на деревах, замети і завірюхи, засніжені далі й сонні хатки в снігових обіймах пройняті глибоким ліричним почуттям. Зимові пейзажі цікаві сріблястим колоритом, багатством тонових переходів, красою і пластичністю мотивів. Спокій у природі, спокій у серці...

Приклади творчих робіт студентів ВНТУ
«Українська душа» Ф. З. Коновалюка

Троян Анна, (ФІТКІ)

«Українська душа» Ф. З. Коновалюка

Якщо і є матеріальне вираження душі, то воно відтворене у витворі людських рук. Так і картини Ф. З. Коновалюка - то дзеркало його душі, його переживань, його почуттів. А душу мав справді українську, бо лише українцю милі та зрозумілі його убогі хатки, прості пейзажі, натюрморти та портрети. Проте на його портретах не пишні, самовдоволені особи, а обличчя, сповнені людської гідності, самоповаги, глибокого змісту, не зважаючи на їхній часто драматичний зміст. І дуже по-українськи, чемно змальовано Хортицю: високі, неспокійні хвилі, як відголосок далеких буремних років, небезпечних морських походів у далекі землі, як віддзеркалення вільної козацької душі, котра немала обмежень. Як обмежений лише з одного боку водний простір на полотні, так і козак лише з одного боку був обмежений. Лише одна цінність, яку він беріг, лише одне мірило, якому довіряв, – то честь і ця честь – честь України.

А скільки разів митець переспівав своїм пензлем твори Т. Г. Шевченка! І як переспівав! Його картини перегукуються з картинами Т. Г. Шевченка так, як ніби Ф. Коновалюк справді вчився малюванню у Шевченка-художника: ті ж самі експресія, драматизм, колорит. На це здатна лише українська душа.

Сьогодні хочеться сказати про «Троянди». Чому саме троянди? Може тому, що зараз зима, а на полотні вони такі природні, такі літні, такі справжні. Проте це троянди не якихось там вишуканих сортів, а звичайні, щойно зірвані у саду, що за вікном. Зірвані вони поспіхом, бо той, хто їх рвав, не переймався, щоб підбирати їх за кольором, щоб зірвати не зовсім розпуклі квіти, бо вони довше стоять, щоб вишукано скласти їх у дорогу вазу. Той, хто їх зірвав, швиденько поклав у цей скляний графин, з якого п'ють воду. У графині чиста прозора вода, поряд – склянка, якою можна скористатись, коли мучить спрага. Та спрага у картині не головна, а головне - пекуче літо 1947 р. Друге повоєнне літо, літо, в якому цвітуть троянди. І троянд так багато, що їх можна без жалю нарвати цілий оберемок. Трояндове літо Ф. Коновалюка.

Дуже спекотно, бо частина пелюсток одразу ж осипалась. Такі троянди розквітають у липні, коли і вранці вже жарко, тому гардини на вікні щільно заслонені, щоб ранне проміння сонця не розбудило того, для кого принесені з саду ці троянди. Увібравши в себе тепло великого світила, квіти стають дуже пахучими, і кімната одразу наповнюється густим ароматом, від якого просинається та чи той, для кого принесені ці троянди. Дуже вдало до картини «Троянди», 1947 написав вірш М. П. Стрельбицький:

*Крихкої тиші епіцентром -
Троянди в дзбанику зі скла.
А збоку - склянка, як плацента:
Пелюсткам відблисток віддала.
Скло розтрояндилось! Троянди ж
оскліти не бажають, ні.
На тлі гардини-самобранки -
один, два...три трояндодні
крихкої тиші оберегом.
А за гардиною... там - сад ? Асфальт?
Бо тут альфа й омега:
Пелюстокосів, пелюсткопад...*

У повоєнному літі 1947 р. тиша дійсно була крихкою, бо не вщух біль душі, біль втрат війни. Ці троянди, як люди з надією на майбутнє квітуче життя, проте троянди вже зірвані і вік їхній недовгий: два-три дні. Опалі ж пелюстки, як ті, які і цього вже не мають, віддали свою красу, своє життя. Троянди красою оживляють неживий дзбаник - як саме життя відновлюється, оживає в опалених війною людських серцях. А за гардиною сад чи асфальт? Сад - життя всього світу, яке саме тепер залишилось за залізною завісою і стало недоступним. А асфальт - спустошена земля, яка не народить троянд, а лиш спустошені долі сталінських таборів. Тут філософія життя і кожний початок має свій кінець.

Кріт Іра, (ФЕЕЕМ)

Творча робота «Українська душа Ф. З. Коновалюка»

Федір Зотович Коновалюк (1890-1984) - автор картин, присвячених Україні, українському народу, українській природі.

Почесне місце у творчості Ф. Коновалюка займають мініатюри, які вражають влучністю зображення («Лавра», «Пуща водиця», «о. Хортиця»).

Одна з експозицій - це собори, оскільки художник брав активну участь у відновленні храмів. Тому народилися картини «Руїни Успенського собору», «Андріївська церква».

Багато робіт Ф. Коновалюка присвячено природі. Їхня особливість в тому, що ця вся природа - українська, переважно київська.

Серед усіх картин я віддала перевагу пейзажу. І найбільше мені сподобалась картина «Яблуні цвітуть». Цвіт яблуні - це символ нового життя, нового початку. Це молодість, яка вирує, яка підштовхує на подвиги. Це ми - молодь, нам хочеться жити, кохати і бути коханими. Поряд дім, в якому людина виросла. Саме тут вона завжди знаходить підтримку найрідніших людей у світі - батьків.

Та дуже прикро, що коли людина усе це має, то просто не помічає, як багато їй дано і ставиться до дарунку холодно і не цінить його. Можливо,

це тому, що в щасті ми не розуміємо, що і воно колись закінчується, що приходять важкі хвилини, коли потрібно боротися за власну долю. І символом цієї боротьби на картині є сухе дерево, яке здається таким нещасним поряд із розкішною яблунею. Та чи дійсно це так? Порівняємо ці два дерева з людьми: не кожен, хто гарно виглядає, є щасливим і не кожен, хто здається нещасним, вважає себе таким. Згадаймо хоча б Лесю Українку, яка до останнього боролася за життя і вважала за щастя бачити небо і гілочку дерева, яке зацвіло за вікном. Вона вміла радіти, не зважаючи на те, що була прикута до ліжка. Так про неї писав Максим Рильський:

*Йти назустріч бурям і зливам,
Буть одна - як велика рать,
Жити в нещасті життям щасливим,
Муку творчості перемагати, -
Хвора дівчина, бідна Леся!
Де ще хворі такі були,
Щоб літали в таке піднебесся,
Щоб його не сягнули і орли!
Справді дівчина, справді хвора, -
А душа - немов океан,
Де сувора душа Командора
І привабливий Дон Жуан,
Де в віки і в просторі мандри,
Де Вкраїна - Еллада і Рим,
Де пророча душа Кассандри
Як священний дзвінка грім,
Де слова обертались у крицю,
В кров живу - друкований знак.
Де підносив з личем правицю
Вождь рабів - безстрашний Спартак.
Вся ти - трепет, вогонь, ідея,
Вся ти - вірна єдина струна,
І хто знає співця Антея,
Той тебе у ньому пізна.
Ти себе Українкою звала, -
І чи краще знайду я ім'я
Та, що радістю в муках сіяла,
Як отчизна - твоя і моя!*

Таким чином, можна з упевненістю сказати, що картини Федора Коновалюка - це дійсно українська душа, сповнена болю за народ і радості за світле майбуття. І це тому, що він ніколи не розділяв себе і народ як два окремі поняття, а завжди жив з ним єдиним життям.

Мельничук Н. В., (ФЕЕЕМ)

Творча робота «Українська душа» Ф. З. Коновалюка

Картини Ф. З. Коновалюка промовляють своєю ніжною, людинолюбною мовою до розуму, серця і душі кожного, хто знає і цінує справжню красу. В цьому можна переконатися безліч разів, коли дивишся на краєвиди своєї рідної землі, яку так любив і відображав на своїх полотнах Ф. З. Коновалюк.

Він найчастіше змальовував звичайне повсякденне життя українських селян, українські поля, на яких жовтіє збіжжя, старенькі хатини, працюючих селян. Також художник відтворив багато куточків старого Києва, які вже навіки зникли з київського пейзажу.

У творах митця Київ постає могутнім, оповитим світлом і сонцем, дніпровськими кручами і водами містом. Він тонко розуміє і малює лише дороге, близьке, пережите, у кожному творі відчувається частинка його душі. Мабуть, саме тому і творчість художника отримала назву: «Українська душа» Ф. З. Коновалюка.

Я дуже люблю зимову природу, мабуть тому мені й найбільше сподобалась картина «Зима».

У своїх роботах Ф. З. Коновалюк дуже тонко, але разом з тим виразно відтворив зимові пейзажі. Засніжені горизонти, іній на деревах, морози і завірюхи, хатинки в обіймах хуртовини і снігу, все це ніби пройняте глибокою любов'ю до життя і природи.

Здається, ну як можна намалювати на картині зиму: сніг і все навколо біле. А твори Ф. З. Коновалюка вражають сріблястим колоритом, багатством тонових переходів від ледь-ледь сіруватого аж до ніжно фіолетового, красою образних мотивів. До того ж, кожен твір про зиму відзначається своїм розмаїттям кольорів, своїми відтінками і акцентами. Кожна деталь картини: чи то іній на деревах, чи крига на ріках відтворена настільки чітко, що додає творові якоїсь особливої краси і теплоти, любові до прекрасної природи української землі.

*Тиша ударить срібна, мов келих
Лід на ріці дівчора полама
Буде ходити по селах веселих
Дівчина ніжна – рум'яна зима!*

В. Діденко

Загалом творчість Ф. З. Коновалюка дуже гарно характеризує така поезія:

*В життя людське чим глибше заглядайте,
Всі так живуть, та бачать так не всі.
Душу людську найбільше поважайте,
І покажіть життя у всій його красі!*

В. Діденко

Омельченко Ольга, (ФІТКІ)

Творча робота «Українська душа» Ф. З. Коновалюка

Федір Зотович Коновалюк один із тих художників, які отримують визнання після смерті. Його мистецтво різнобічне і неповторне, проте майже всі картини мають український національний характер. На жаль, ніяких винагород він не мав, бо його мистецтво було занадто відвертим для радянських часів, не входило в рамки, окреслені владою.

У хвилини розчарування та розлуки мене раз у раз рятувала моя незвичайна любов до природи.

М. Коцюбинський

Ці слова окреслюють пейзажі Федора Коновалюка. Вражає здатність митця бачити незвичне у буденному. Природа не може приховувати своєї краси перед поглядом митця. З якою красою та мудрістю змальовує її художник! Здається, що перед тим, як торкнутися до картини пензликом з фарбою, художник вкладав у неї частинку своєї душі. Кожна картина сповнена життя та свіжості. Знайомі нам кольори у певному поєднанні виглядають незвично для людського ока.

*Жита з волошками, і луки, і чаї
І всі розкоші весняні,
Всю вроду, всю красу безкраю,
Як втілити її, не знаю,
В словах, в пісні моїй.*

О. Олесь

Ключовою темою виставки є українська поезія, а саме: поема «Катерина» Тараса Шевченка. Не одна картина на виставці присвячена трагічній долі жінки в тогочасному суспільстві. Образ матері тісно переплітається з українським народом, а дитя Катерини - це майбутнє України. Народ створює історію і все залежить від нього. Від того, як він зможе перенести всі випробовування, що приготувала йому доля:

*Все упованіє моє
На тебе, мій пресвітлий раю,
На милосердіє твоє,
Все упованіє моє
На тебе, мати, возлагаю,
Пренепорочная, благая!*

Т. Шевченко

Художник близько до серця приймає долю українського народу, на своїх картинах зображує себе в образі Катерини, в образі її дитини. Як не назвати виставку «Українська душа», коли сам художник ототожнює себе з Україною?

*Я так люблю
Мою Україну убогу,
Що прокляну святого Бога,
За неї душу погублю!*

Т. Шевченко

Катерина з дитиною на лютому морозі - це поневолена, знедолена Україна, що шукає вихід і поки що не може його знайти.

*В рідному краї нам долі нема:
Бурі нас нищать, пригноблює тьма,
Студять морози...
Цвіт наш, красу нашу - гублять усе!
З півночі вітер з собою несе
Люті морози!*

М. Вороний

Але врешті-решт український народ знаходить вихід. Зараз Україна - незалежна держава, яка, сподіваюся, з кожним днем росте і міцнішає.

*Хто зберіг любов до краю
І не зрікся роду,
Той ім'ям не вмере ніколи
В спогадах народу.*

О. Олесь

Роботи Ф. Коновалюка завжди будуть цікавити студентів, адже кожен відкриває в них щось нове для себе, незнане, незбагнене.

Рябошапка О., (ФЕЕЕМ)

Творча робота «Українська душа» Ф. З. Коновалюка

Творчість Коновалюка має дуже багатогранний характер. І, на мою думку, вона називається «українською душею», бо в ній дійсно відображаються всі сторони життя українського народу: його смуток і радість. Особливо багато картин присвячено красі нашої Батьківщини, особливо місцям, де художник провів своє дитинство і життя. Він знаходив прекрасне у кожній хмаринці та стебельці, бо для нього все це було рідне і близьке і навіть, незважаючи на ті перепони, які йому влаштувала доля, він понад усе любив свою землю і свій народ. Він був справжнім українцем, українцем з великої літери.

Велику частину своєї творчості Ф. Коновалюк присвятив Тарасу Григоровичу Шевченку. Якщо досконало дослідити біографію художника,

то можна знайти багато спільних рис з біографією Кобзаря, напевне, саме тому багато картин присвячені його творам. Особливо багато картин присвячено поемі Т. Шевченка «Катерина».

Важко зрозуміти, чому саме цей сюжет так надихнув художника, але в його картинах легко можна простежити в образі Катерини долю самої України на різних етапах її існування. Складне життя жінки, на долю якої випали важкі випробування, вдало змальовує він у своїх картинах. Ця тема до болю знайома йому. Розглядаючи картини, особливу увагу потрібно звернути на очі, адже, як говориться: «Очі - дзеркало душі людини», і цей вираз дуже вдало підходить, бо тільки по одних очах вже можна зрозуміти внутрішній стан і глибокі переживання самого автора. Він настільки близько бере до серця цю тему, що в певний момент зображує самого себе в образі цієї нещасної жінки. Він сам відчуває усі переживання Катерини, тобто України, адже через всі картини, присвячені цій темі, червоною ниткою проходять страждання усього українського народу, пригніченого та збентеженого.

Майже на всіх картинах Катерина виступає, головним чином, як мати яка живе лише заради своєї дитини, здається, що життя дуже сильно било, і на її місці будь-хто не бажав би продовжувати жити, але це не про Катерину. Адже поряд з розпачем і смутком в її очах можна побачити волю до життя, невичерпну силу любові матері, яка живе лише заради своєї дитини. Я думаю, що найбільш вдалою поезією до низки картин Ф. Коновалюка, присвячених Катерині, буде вірш Ганни Чубач «Жінка».

*Нехай мені доля вготовила муки,
Не камінь на плечі, а цілий обвал.
Я буду щаслива і в смутку розлуки.
Я буду молитись за свій ідеал.*

*Нехай моя доля знедалено плаче.
Карає і мучить нестерпним життям.
Я – все-таки сильна! Я – щось таки значу!
Я світ цей здивую вродливим дитям!*

*Накотяться біди - повинна здолати
Підкрадеться туга - повинна мовчати.
Немеркнуче світло: я - жінка, я - мати!
Запалена Богом одвічна свіча.*

*І хто мене кине - покинутим буде.
Хто словом осуде - осудиться сам.
Земна і небесна, такою прибуду.
Такою зостанусь грядущим вікам.*

Закревська О. П., (ФЕЕЕМ)

Творча робота «Українська душа» Ф. З. Коновалюка

1. Чому творчість Федора Коновалюка отримала назву «Українська душа»?

Федір Коновалюк – художник національний. Тобто, в його картинах – відображення всього українського народу, його вічної душі, незламної долі і волі. Мені здається, що при написанні своїх творів, як про природу, так і про Шевченкіану, у думках Ф. Коновалюка була лиш Україна. Це чітко можна побачити на його картинах, у яких є щось своє, невловиме, що робить їх близькими будь-якій людині з українською душею. Він писав про дороге, близьке, пережите самим собою, ми ж, в свою чергу, відчуваємо це, дивлячись на картини. Ми вдивляємось у картини, картини вдивляються в нас. Його картини – щось рідне і незабутнє. Митця називали «батьком увінчання справжнього старого Києва, українських старих сіл» і це не даремно, тому що впродовж багатьох років український народ виразно постає перед нами селянським. І на картинах майстра, завдяки його подробицям, що надають творові особливої теплоти, ми бачимо саме селянський український дух. Це найбільше видно на роботах художника, де зображені хати. Чому? А саме тому, що такі низькі побілені хати, перекриті соломою, з маленькими вікнами, біля яких завжди стоїть мати з дитиною, і є типовими українськими селянськими помешканнями.

А найважливішою ознакою українського села є природа. Мальви. Скільки ж красивого та ніжного, близького серцю вміщується в цих квітах. І не лише вони поєднують у собі красу українського села. Весь дух у собі вміщує українське поле, його величезні простори, його теплота.

Цікавим є і те, що Ф. Коновалюк багато писав і про Т. Шевченка, про його твори, а Т. Шевченко, як відомо, є яскравим прикладом української душі.

Отже, якщо поєднати всі ці нюанси, Федора Коновалюка можна сміливо назвати великим митцем нашої Батьківщини, а його творчість – «Українською душею».

2. Картина «Осінній туман в лісі».

Ніхто не заперече того, що Коновалюкова майстерність передавати кольори і красу природи є просто чудовою. Його пензлі творять диво і це видно на кожній картині. Звичайно, з-поміж багатьох робіт художника було важко вибрати одну, щоб її описати, тому що цікавими є всі його картини. Але мій вибір впав на картину, яка називається «Осінній туман в лісі». Чому? Тому що саме в ній вміщується вся краса осені, саме у ній відчувається запах осені, саме на ній ми бачимо красу осіннього туману – невід’ємної частини пізньої осені. Мабуть, потрібно бути великим митцем, щоб на картині зобразити туман.

Осінь – це прекрасна пора року, тому що саме в цей час вся природа стає надзвичайно красивою – на картині митця вона саме така. У кожному

лісовому дереві є щось своє, неповторне, яке привертає увагу кожного, хто хоче це побачити. Ось на картині береза, одягнена в осіннє вбрання, а верхівка вже гола, хіба ж не в цьому можна побачити всю велич могутньої природи. А інше похилене дерево з почорнілим стовбуром від осінніх дощів та золотим листям, частина якого вже облетіла, вкриваючи землю, наче вишиваючи її різними кольорами: червоним, жовтим. А що робить туман? Туман закриває великі простори лісу, роблячи їх невидимими для нас. Тільки де-не-де видніються поодинокі стовбури дерев, вже більш тьмяних кольорів, але й у цьому і є загадка цього явища природи. Яка? А ось оця: лісова дорога, кінець якої не видно, але ми бачимо по слідах від коліс, які заповнені дощовою водою, що вона веде кудись в далечінь. Отже, вихід є, якого на картині не видно. Отже, в осінньому тумані є своя особливість, щось таке прекрасне, що не передати словами. Чому? Тому що торкнутись його не можна, кольору у нього нема, але ми його бачимо, ми чітко його бачимо на картині «Осінній туман в лісі» – це ж прекрасно.

3. Власна поезія до картини «Осінній туман в лісі».

О, подивіться, це не просто листя,

Це листя осені, а колір –

Це колір гарного намиста –

Це добір осені. Це добір

Усього лісу золотого,

Всього, що є у нім живого,

Та пензля, мабуть, чарівного,

В руках художника якого

Все оживає і, здається,

Торкнути можна цю природу:

Вода в калюжах, як в криниці,

Якщо дивитись на цю воду.

Якщо дивитись на дорогу –

Болото лиш лежить на ній,

Але ніхто таку погоду

Поганою називати не смій!

Не бачити у цьому казки,

Не смій дивитись крізь туман

Без ніжності в очах і ласки,

Тому що видно тільки там

Загадку осені – її життя

Мінливе, наче настрій у людини,

Тому і є її буття

Для нас красивим. Я порину

На хвильку думкою в це диво:

Відчую запах, доторкнуся

До нього трепетно й красиво,

*А потім різко обернуся,
Від сну прекрасного проснуся,
Знову в картину я вдивлюся,
Природі щиро посміхнуся
І думками назад у неї повернуся.*

Волковська Валентина, (ФІТКІ)

Коновалюк Федір Зотикович

Творчість Федора Коновалюка – відома і знана. Його картини стали справжнім скарбом для Поділля. Ми завдячуємо митцю тим, що він відтворював життя в усіх його проявах. Творчість художника і доля нашого народу завжди йшли пліч-о-пліч. Він вчить нас любити свою землю, милуватися її мальовничими куточками, спостерігати за людськими долями, він спонукає нас проникати у світ чудового і прекрасного, по-новому пізнавати барви життя. Чудодійні пейзажі Ф. Коновалюка полонять серця, заставляють замислитися над вічним. Він любив цю землю, він відчував кожен її подих, він одухотворив її.

Окреме місце у творчості Ф. Коновалюка займає поезія Т. Г. Шевченка, а саме, поема «Катерина». Художник реалістично відтворює події того часу. Малюючи портрети Катерини, він малює свою душу, душу, яка вболіває разом з невмирущим Кобзарем за Україну, за її болючі рани і водночас вірить у світле майбуття.

Найбільше враження справила картина «Ой, одна я, одна» за Т. Г. Шевченком. На картині героїня Шевченківської поеми – Катерина. Навіть не знаючи змісту поеми, ми одразу розуміємо, що на долю однієї зовсім ще молодої жінки випало чимало випробувань. На її вицвілому, але гарному обличчі відбилися всі втрати і страждання, які довелося зустріти на такому короткому життєвому шляху.

Але найбільше враження справляють очі Катерини. Широко розплющені, зведені до неба, вони лякають своєю чуттєвістю і вражають неймовірною глибиною. У них застигли жах та відчай. Очі – дзеркало душі, так само і очі Катерини на картині – вся її сутність. У них і бідність, і зрада, і тяжка материнська доля.

На другому плані картини видно заметені снігом хати. Художник малює їх сірими неясними барвами. У жодній з них не горить світло. Хатини – це символ зачерствілих людських душ, у яких Катерина не знайде притулку, символи байдужості і відчуження.

Певне, Ф. Коновалюк невипадково обрав саме Шевченківську Катерину. Цей образ – один із найтрагічніших у творчості українських письменників. За його допомогою художник показав трагічну драму стосунків особистості з оточуючим світом. Вже багато минуло років з

часів Шевченківського сьогодення, та проблема, яку висвітлив Ф. Коновалюк, завжди лишатиметься актуальною, і не тільки в Україні. Особливо зараз, у роки НТР, коли ми, людство, занадто великого значення надаємо матеріальному та своїй особистості, дбаючи про власні інтереси, заповнюємо серця байдужістю і часом забуваємо про такі банальні речі, як добро і чуйність. А життя, відокремлене від зовнішнього світу, поступово втрачає сенс. Адже у пізнанні внутрішнього світу оточуючих, в теплих, посправжньому людських взаєминах – істинне щастя.

*Ти з відчаєм вдивляєшся у небо,
І далі порятунку вже нема.
Голодна й боса, а навколо тебе –
Холодна і безжалісна зима.
Життя, немов спинилось на хвилину.
Одна у світі, нікуди піти.
І раптом схаменулась: «де дитина?»
Та навкруги лише старі хати.
Стоять німі, ховаються в замети.
Ховаються від зайвої біди.
І виходу нема: тільки вмерти,
Щоб якимось від жорстокої втекти.
Це сьогодення дивиться з картини,
Минають у самотності роки,
І тихо помирають «Катерини»
Без добрих слів і дружньої руки.*

В. Волковська

Семенюк М. Ю., 2ЕСМ-00

«Українська душа» Ф. З. Коновалюка

У ті далекі нелегкі часи, коли Україну розривали і знущалися з її прав і свобод, в мистецтві з'являлися творчі особистості, яким ніколи не було і не буде рівних серед діячів минулих та майбутніх поколінь. Федора Коновалюка можна віднести саме до таких особистостей.

Крізь стогін і плач України пройшло його художнє мистецтво, і за своє життя Ф. Коновалюк зазнав багато страждань, переслідувань і заборон. Але його творчість, спадок, який він лишив за собою, увійшли в сучасне мистецтво під назвою «українська душа». І отримала вона цю назву не даремно.

І справді, заходячи до виставкової зали з картинами Ф. Коновалюка, ніби поринаєш у життя України в період ХІХ століття. Озираючись,

бачиш, як багато уваги було приділено геніальному Т. Шевченкові, а особливо його невмирущій «Катерині», бачиш, як її доля переплітається з долею рідної землі; бачиш жителів українського села, простих, водночас і сумних, і змучених, і радісних. Малював Ф. Коновалюк і своїх друзів, а малюючи українське село, детально відтворив образ української хати.

Немає сумніву, що побував Ф. Коновалюк в багатьох куточках України, бо природа її в різних місцевостях і різні пори року змальована майстерно та зворушливо.

Одна з картин, що найбільше мені сподобалася, це «Ранок на Дніпрі біля Канева». Мені здається, що в одному цьому творі автору вдалося показати і скомпонувати декілька сторін життя українців. Робота вражає неповторною красою природи рідного краю та його жителів. На картині показане буденне життя українського народу, його побут, турботи, щоденна праця і відпочинок. До того ж, на картині присутні й елементи національного одягу. Зачаровує старий Дніпро, що в'ється блакитною стрічкою, і десь на зустрічі його із обрієм з'являється світанкове сонце, що промінням грає у воді і несе тепло і світло людям як надію на краще, добре і красиве.

Думка

*Як палають в темнім борі ягідки калини,
Так любов палає в серці Нені України.
Як найкраща в темнім борі ягідка калина,
Так на всім немає світі, як та Україна.
Як далека, як простора наша Україна –
В ній мені всі серцю рідні, всі – одна родина.
Гнеться вниз верба зелена вітами гнучкими,
Тут дівчата, наче сестри, хлопці – побратими.
Тут і шум твій розумію, луже і діброво,
А музикою для мене – українське слово.
Чи дзвін дзвонить, легіт віє, чи шумить діброва –
Всюди чується для мене українська мова.
Величаві наші гори й бори соснові,
Тут родивсь я, тут минають літа молодії.
Тут і сад нам процвітає пишно і багато,
Луг в зелені оксамити прибраний, мов в свято.
На красу землі дивлюся і не надивлюся
І за нашу долю-волю серцем всім молюся:
З ясного на нас глянь неба, Матінко Ти Божя,
Хай нам сонце волі ся – щезне тьма ворожа.
Поблагослови Ти труд наш, глянь на нашу долю,
По віках тяжких недолі дай здобути волю!*

Уляна Кравченко

Железнов Дмитро, (ФІТКІ)

«Українська душа» Ф. З. Коновалюка

На занятті я відвідав виставкову залу Федора Коновалюка. Тільки як зайшов у приміщення, я відразу відчув, яким теплом і лагідним затишком, якою добротою віяло від картин Федора Зотиковича. Мені відразу кинулася в очі картина «Яблуні цвітуть». У цій картині автор зобразив справжнє українське село. Там були і квітучі яблуні, від них ніби пахло в залі, і солом'яна хата, і навіть маленький хлопчик, який грається біля дому. Це відразу мені нагадало дитинство, коли я у своєї бабусі і дідуся був у селі.

Тобто, Федір Зотикович створив яскравий образ мальовничого села, схожого на писанку. Ніжний образ хліборобської людини допомагає нам поринути подумки в далеке, запорошене вітрами віків минуле, відчутти подих часу, побачити себе частиною віковичної історії України, бути причетними до її прекрасної культури. Це нам вкрай зараз потрібно. І тому дуже цінним для національного відродження України є те, що нашу культуру пропагують і зберігають у своїх творах відомі майстри мистецтв, також і Ф. Коновалюк. Він у кожний твір вкладає частку своєї щирої душі. Окрім того, Федір Зотикович великий майстер подробиці, яка надає творові особливої теплоти. Варто згадати його картини і відразу відчуваєш: ці куточки старого Києва, ці сільські «шевченківські» хатки і садочки, вітряки й узлісся.

Дуже багато картин із пейзажами розміщені в залі. З них велика частка мініатюр. На мою думку, Федір Зотикович неперевершений у зображенні природи, особливо мені сподобалась природа взимку. Ця свіжість, щира безпосередність сприйняття і досі зберігаються у моїй душі.

*Вітряк на пагорбі стоїть,
Він кілька пережив століть.
На совість майстер постарався –
Стояв віки – нас дочекався.
Печалі бачив дні гіркі,
Коли, збиравши колоски,
Діток голодні оченята
Шукали на стерні зернята;
Старечі руки зморшкуваті,
Просили в бога миру хаті,
Щоб хліб-сіль були на столі,
І жили внуки на Землі,
Й заплакана небога-мати
Могла дитя нагодувати,
Жорстокий голод щоб спинить,
Пожежі мору загасить...*

*І радість бачив на віку:
Століттями молот муку,
Яка в веселих короваях
Пишалась, як квітки в вінку.
Стоїть на пагорбі вітряк,
Як воїн миру, страж, козак.
Стоїть, як пам'ятник рукам,
Що хліб щорік ростять всім нам.*

І. Гнатюк

Штефанюк О. В., (ФІТКІ)

«Українська душа» Федора Зотиковича Коновалюка

Незвичайна ця українська душа: емоційна, чутлива, поетична. Погодьтеся, ми маємо повне право пишатися нею. Це вона не давала нашому народу опуститися в різні роки на коліна перед іноземними загарбниками - росіянами, поляками, турками, німцями. Мабуть, саме вона зробила наш народ одним із найспівучіших у світі. Завдяки їй у нас є такі митці, яких знає увесь світ, адже вони, як і Федір Зотикович Коновалюк, вкладають у мистецтво всю свою душу. Їхня щира душа наповнює їхні твори особливим смислом та глибиною, картини насичені яскравими кольорами, щоб, якомога точніше, передати настрій автора та предмет його захоплення.

Дивлячись на картини Ф. З. Коновалюка, відчуваєш навколо себе приємну ауру, а картини ніби випромінюють «чисті» переживання та враження автора. А ті, на яких зображена Катерина з Шевченкової творчості, взагалі особливі та незвичайні: дивлячись на неї, ніби відчуваєш все те, що відчуває вона – той же біль, ті ж переживання, смуток... Щоб це передати, потрібно мати подібну психологію, на таке здатна тільки українська душа!

Вражають своєю поетичністю та емоційністю й пейзажі цього митця. В Україні взагалі чудова природа, все захоплює своєю красою – ліси, озера, ріки, степи. То ж якщо домогтися відтворення живого образу цих краєвидів, як це зробив Ф. З. Коновалюк, то цими пейзажами не можна налюбуватись. Найбільше мене вразила картина «Клавдієво», а особливо – «Хата лісника». Остання просто вражає своєю ідеальністю, захоплює усамітненням, затишком та спокоєм. Стільки простору для думок та діяльності! Тут усе поєднано – і ліс, і озеро, і галявина – усе, що може принести радість та задоволення. Митець вдало зобразив світ гармонії природи та людини, адже лісник - це людина, яка все своє життя проводить та присвячує лісу, йому рідне кожне дерево, знайомі всі стежки. Він цінує та шанує цей світ природи, він знайшов з ним спільну мову, і це благотворно впливає на обидві сторони – і на природу, і на лісника.

Приємно спостерігати за таким взаємовигідним та приємним існуванням. Автор передав цей неповторний мир та згоду між двома частинками природи, що трапляється, на жаль, не дуже часто. Життя у лісі – це бальзам для душі, живлення для розуму та рай для тіла. Суцільне задоволення! Споглядаючи цей незабутній світ, відчуваєш нескінченну насолоду та відпочинок! Словом, Федір Зотикович Коновалюк – справжній Художник, Майстер та Митець не тільки за професією, а й за покликанням.

*Стоїть собі у самоті
Хата якогось лісника...
Тиша і спокій навкруги –
Все для душі тепла,
Для відпочинку від журби,
Для радості, спокою
Для здійснення всіх мрій –
Де ти є сам собою.*

Штефанюк О. В.

Федоришин Ю. О., (ФЕЕЕМ)

«Українська душа» Ф. З. Коновалюка

Часто людину, яка має здібності до поетичного, театрального, музичного чи образотворчого мистецтва, називають людиною з глибокою поетичною душею, а її творчість – душевною, задушевною.

Ф. З. Коновалюк – українець і «герой» його творів, тобто, картин, теж українці - відомі постаті української літератури (зокрема Т. Г. Шевченко), пейзажі українських місцинок, ілюстрації з української «Енеїди» І. Котляревського. Тобто, значною мірою в його картинах розкривається те, що в сукупності складає Україну, її «душу». Тому, можливо, саме через те, що дороге для кожного українця, те, що зворушує душу кожного з українців, його творчість і дістала таку поетичну назву.

Найбільше мені сподобалась картина «Катерина», намальована в 1977 р. Якщо згадати історію нашої держави, те, що сталося в тому році для України, можна зрозуміти глибокий філософський зміст. Тобто, так само, як твори Т. Г. Шевченка треба вміти читати між рядками, так само потрібно прочитати внутрішній світ картини – те, що художник мав на увазі, малюючи її.

1977 р.... У СРСР... прийнято нову конституцію СРСР, а згодом і УРСР... Що вона дала для України? Фактично, Україна, як і Катерина Т. Шевченка, ще більше заглиблювалась у хуртовину радянського самодержавства, але ніколи не віддавала своєї маленької дитини – надії на незалежність. Художник немовби телепатично запитує: «Чи витримає Катерина (Україна) холод й голод самодержавства? Чи не полишить своєї

дитини – незалежності – напризволяще?». Так, вона витримала. І тепер дитина (незалежність) підрастає. Сподіваємось, що в майбутньому вона, змужнівши й ставши дорослою, допоможе своїй матері взутися й одягатись так, щоб не було холодно на морозі. А, можливо, тоді вже й настане в Україні весна? Весна – не лише в значенні пори року...

*Реве, стогне хуртовина,
Котить, верне полем;
Стоїть Катря серед поля,
Дала сльозами волю
Утомилась завірюха,
Де-де позіхає;
Ще б плакала Катерина,
Та сліз більше немає.
Подивилась на дитину
Умите сльозою
Червоніє, як квіточка
Вранці під росою.
Усміхнулась Катерина,
Тяжко усміхнулась:
Коло серця – як гадина
Чорна повернулась.*

Т. Г. Шевченко

Литовко Олександр, 1ПЗ-05

«Українська душа» Ф. З. Коновалюка

Кожна людина має залишити по собі якийсь слід на землі. Хтось буде будинки або мости, інший вирощує хліб, ще хтось – пише книги або малює картини. І що може бути кращим, як робити все це на свої рідній землі, де ти виріс і живеш. Адже це найкраще місце на землі. І кожен з нас любить це місце понад усе на світі. І пам'ятає усе життя. І в усіх мандрівках по чужих краях ми вертаємось серцем саме туди. Саме воно надихає на творчі подвиги.

Для українського художника Ф. Коновалюка питань у виборі тем для творчості не існувало – він оспівував те, що бачив навкруги з дитинства. Це і люди, з якими він спілкувався чи зустрічався, і рідна ненька-природа. Він усією своєю душею проріс у свою малу батьківщину. Чудодійне проникнення у саму суть української природи, характерів українських людей-трудоарів – ось причина надзвичайності його таланту. Хіба якась інша, не українська душа на таке здатна? При цьому талановитий художник знаходив такі теми, які до нього навряд чи хто розглядав.

В українців здавна поважають ялину, вербу, дуб. Неможливо уявити собі українське село без калини біля криниці, без чорнобривців та м'яти

під вікном. Образ України – це також явір над шляхом. Але не ці всім відомі символи і тому широко оспівані, як в піснях, так і змальовані художниками, вибрав своїми темами Ф. Коновалюк. Якщо ми згадаємо, що «всі ми родом з дитинства», то стане зрозумілим, чому раптом реп'ях став одним із героїв його творів. Адже дитячі спогади є найсильнішими, найглибшими.

Хто з хлопчиків у дитинстві не воював із реп'яховими заростями, які вперто втримують свої позиції і, незважаючи на те, що у дорослих людей реп'ях набуває символу недбайливості, незграбності, причіпливості, саме цю рослину ми, зростаючи, асоціюємо з дитинством.

Але зміст картини набагато глибший. Чому саме ця картина змусила мене зупинитися найдовше? Адже мова її проста, не має ефектних способів вираження теми. Думаю, що першим вибухом стала несподіваність сюжету. Потім, придивившись, я зрозумів, що вона має великий внутрішній зміст. Але його треба видобути з глибин своєї власної свідомості кожному з глядачів. Картина примушує думати... Спочатку ти сам собі ставиш запитання: чому реп'ях зображений поряд із трояндою? Чому реп'ях намальований на повний зріст, а троянда високо зрізана, або й обломлена? Чому квітка реп'яха така ніжна, чітка, а у троянди неначе розмиті контури? І далі - повний політ фантазії у відповідях, використовуючи свою інтуїцію й асоціативне мислення.

Я, наприклад, побачив на картині алегоричне зображення двох людей. Якщо це хлопці, то один мужній, стійкий у життєвих негараздах, духовно красивий, а інший, хоча гарний ззовні, не прилаштований до життєвих труднощів, тому зломлений першим же негараздом. Якщо це дівчата, то одна горда, неприступна, не кожному зрозуміла у своїй підлітковій незграбності, а інша, така яскрава, самозакохана у свою привабливість, а тому нерозбірлива у виборі супутників, і зломлена життєвими обставинами. А ось ще один віршований варіант тлумачення картини Сергієм Бондаренком:

*«Реп'ях троянді не вклонився,
реп'ях пашисть собою сам,
реп'ях собою сам упився,
своїм не вірячи сльозам.
Першопроходець. Завойовник.
І - годувальник горобців.
Великий стоїк. І - достойник
Про людське око, манівців.
З гіллі одчакхнутий, позує,
увіковічитись аби
в усій своїй не показує -
що хочеш, враже, з ним роби!»*

Кажуть митець живе доти, доки живуть його твори. Многії Літа, пане Коновалюк!

Коц Ірина, (ФІТКІ)

**«Українська душа» - назва, яку по праву носить творчість
Федора Зотиковича Коновалюка**

Федір Коновалюк – митець, людина, якою повною мірою може пишатись його народ, народ України. Яскравим доказом цього є творчість художника, його картини, кожна з яких жива і неповторна, бо має власну душу - українську душу. І це проявляється у помітній символічності образів, створених Ф. Коновалюком. Це і рідна серцю краса матінки-природи, і величність стародавніх соборів - цінних пам'яток української культури, і портрети звичайних людей, в яких, якщо придивитись, можна впізнати себе, своїх близьких, бо все це люди з народу.

Проте найбільш символічними з творінь художника є зображення Шевченкової Катерини. Усі вони різні й водночас наповнені одним змістом: в образі Катерини, як мені здалося, митець зобразив саму багатостраждальну в віках Україну. Саме з цього приводу, я вважаю, творчість Ф. З. Коновалюка носить назву «українська душа».

Із представлених в музеї картин художника мені сподобалась «Дитина спить». І чим більше я вдивлялась, тим чіткіший образ вимальовувався у моїй уяві. Дійсно, людина, народжуючись на світ білий, отримує найцінніший дарунок долі, і саме жити є її найбільшим щастям.

З перших хвилин свого життя це чисте й невинне дитя починає пізнавати оточення. І дуже важливо в майбутньому мати досить сил, щоб не дозволити оточенню заплямувати цю сліпучо-білу невинність і чистоту. А найбільшим лихом для матері, що дала життя цій маленькій людині, спостерігати повторення власних помилок...

*Дитина спить
І дихає ледь чутно...
Щасливе це дитя, воно й не зна,
Як скрутно матінці одній:
Із краю - в край, з болота - в гній.
Так сталось, що одна вона
Виховує дитину;
її мета - підняти з дна,
Перетворить в людину - постать значну,
Не як сама: дурна і безпорадна,
А найстрашніше, що одна...
Шепоче донечці своїй:
Рости, маленька, розумій людей,
Розпізнавай одразу;
Шукай й знайди;
Всього тобі, що я не мала;
Стань тою, ким мріяла стать я...
Не помиляйся, я благаю...
А поки спи, рідненька, спи...*

Коц Ірина

Пашенко (Пісклярова) Ганна, (ФЕЕМ)

Творча робота «Українська душа» Ф. З. Коновалюка

Творчість Федора Зотиковича Коновалюка вражає своєю красою, відвертістю почуттів, любов'ю до рідної природи, до Батьківщини. Найбільше вражають пейзажі Ф. Коновалюка, на яких зображена краса, яка існує в кожній миттєвості життя, в кожному куточку природи. Кожна картина, кожен пейзаж художника концентрує в собі великий духовний злет, прорив через буденність, байдужість.

Талановитий художник постійно відчуває потяг до українського села, до білих, чепурних хатиночок, вкритих соломною, до милозвучних українських пісень, адже саме це і є справжньою душею українського народу.

Своїми картинами, на більшості з яких зображені куточки української природи, майстер показує нам велич і красу України, її духовний світ. Саме тому творчість талановитого художника Федора Зотиковича Коновалюка отримала назву «українська душа».

Найбільше мені сподобалась картина, що має назву «Катерина», і є праобразом України. Саме ця картина, на мою думку, найкраще відображає соціальний стан знедаленої неньки України, той смуток, біль і тугу, що охопили душу і серце художника. Катерина стала для майстра рідною ..., він плаче її слізьми, мучиться її муками.

Ця картина надихнула мене до написання таких рядків:

*Холодні крижинки, дівочі сльозинки,
Котилися вниз по щоках.*

*Тепер вже немає куди їй податись,
З малим байстрюком на руках.*

*Її не покличуть до теплої хати,
Йти їй немає куди.*

*Лиш вітер холодний її обдуває,
Тепер тільки він навкруги.*

*Жахлива доля, у смутку й стражданні,
Промучитись решту життя.*

*Зневага, прокльони, ненависті брама,
У чому ж тут винне дитя?*

*Можливо, у тому, що зовсім невчасно
З'явилось воно у життя?*

*Можливо, тому, що цей світ не готовий,
Сприймати таке ось буття?*

*Запитань багато, у відповідь – тиша,
Лиш морок й пільма навкруги.*

*Стояла дитина, дитина із сином,
Які залишилися одні...*

Список рекомендованої літератури

1. Вінниччина музейна / відп. за випуск К. І. Висоцька. – Вінниця : Друк ФОП Добринська М. Г., 2008.
2. Декоративно-прикладне мистецтво Вінниччини: краса України Поділля / Упор. Л. Н. Гринюк. – Вінниця : Консоль, 2008.
3. Зінченко А. Л. Наш край - Поділля / Зінченко А. Л. – Вінниця : Краєзнавче товариство «Поділля», 1992.
4. Зінько О. В. Мистецька спадщина українського художника ХХ ст. з Поділля Ф. З. Коновалука / О. В. Зінько // Освіта, наука і культура на Поділлі. -2013. – С. 218-224.
5. Зінько О. В. Шевченкіана українського художника Федора Зотиковича Коновалука / Зінько О. В., Зінько Ю. А. // Беларусь і сусіди : зб. наук. праць Гомельського держ. ун-ту ім. Ф. Скорини. – Гомель, 2014. – С. 215-219.
6. Зінько О. В. Нариси української культури : навч. посіб. / О. В. Зінько, Ю. А. Зінько. – [2-ге вид. доповн., перероб.]. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014.
7. Методичні рекомендації до проведення ознайомчої екскурсії в художньому музеї та його використання студентами при підготовці практичних і творчих робіт / Уклад. Грозна Н. З. – Вінниця : ВДТУ, 1999.
8. Мистецтво Вінниччини : альбом / [упор. Л. Гринюк]. – Вінниця : Держ. картографічна ф-ка, 2006.
9. Митці України : енциклопедичний довідник. – К. : УЕ, 1992.
10. Михайло Бабій. Живопис. Серія «Митці Вінниччини». – Вінниця : ПП Балюк І. Б., 2013.
11. Незрівнянний художник високого мистецтва Федір Коновалюк. Путівник. (До 120-річчя з дня народження). – Вінниця, 2010.
12. Офіційний сайт Вінницької обласної організації Національної спілки художників України. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
13. Стрельбицький М. П. Під небом Коновалука. Кн. 1 : поезії / Стрельбицький М. П. – Вінниця, 2000.
14. Стрельбицький М. Під небом Коновалука. Кн. 2 : поезії / Михайло Стрельбицький. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004.
15. Стрельбицький М. Під небом Коновалука. Кн. 3 : поезії / Михайло Стрельбицький. – Вінниця : ВНТУ, 2010.
16. Ф. Коновалюк. Альбом / укладач Буяльська Т. Б. – Вінниця, 2004.
17. Художники Вінниччини : науково-популярне видання / Дідур Л. М. - Вінниця, 2016.

Навчальне видання

**Методичні вказівки
до написання творчих робіт з дисципліни
«Історія української культури»
для студентів усіх спеціальностей**

Укладачі: *Олена Василівна Зінько*
Тетяна Іванівна Сідлецька

Рукопис оформлено *Т. Сідлецькою*

Редактор *В. Дружиніна*

Оригінал-макет підготовлено *О. Ткачуком*

Підписано до друку 08.05.2019 р.
Формат 29,7×42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 2,88.
Наклад 40 (1-й запуск 1–21) пр. Зам. № 2019-061.

Видавець та виготовлювач
Вінницький національний технічний університет,
інформаційний редакційно-видавничий центр.
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Хмельницьке шосе, 95,
м. Вінниця, 21021.
Тел. (0432) 65-18-06.
press.vntu.edu.ua;
E-mail: kivc.vntu@gmail.com.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.